

vé. Több munkatársammal rámutattunk arra, hogy a hepatitis B-vírus több citokin hatását fokozza, melyek serkentik a genetikailag károsított májsejtek növekedését. Igazoltuk, hogy a hepatitis C-vírus rákkeltő hatásában egyik komponensének, az ún. *core*-nak jelentős szerepe van, és az interferál a sejt zsíryanagycseréjével. Számos egyéb hatás, például az alkohol a hepatitis C-vírussal együtt hatva, felgyorsítja a daganatképződést, és májrákhoz vezethet. Újabban az egyik legizgalmasabb kérdésnek azt tartom, hogy a sejtek közötti kapcsolatok hogyan változnak meg a daganatok kialakulása során. A daganatsejtek „életében” a szöveti kötélekből való kiszabadulás igen fontos lépés, és a tumorsejtek terjedésében alapvető történés. A várttal ellentétben azonban azt találtuk, hogy egyes ún. sejtkepcsoló fehérjék fokozottan termelődnek a rosszindulatú daganatok kialakulását megelőző szakaszban, valamint egyes, már ún. invazív daganatokban. Ez a paradoxon megoldása és magyarázata még várat magára. A fokozottan termelődő sejtkepcsoló fehérjék kimutatása viszont jelentős lehet egyes tumorok korai felismerésében és esetleges célzott terápiájában is.

2. Az előző gondolatsort folytatva, tervem, hogy a fent említett sejtkepcsoló fehérjék szerepét, egymással való kapcsolatát jobban megismerjük. Ezek közül néhányat diagnosztikus, ún. tumor-markerként szeretnénk kifejleszteni. További vizsgálatokkal szeretnénk feltérképezni, hogy egyes szervek daganataiban mely fehérjék termelődnek fokozottan, és az ellenük termelt ellenanyagokkal vagy más módon ezeket a tumorsejtek elpusztítására használni. A májrák vonatkozásában elsősorban azt kívánom vizsgálni, hogy mi befolyásolja a hepatitis C-vírus okozta króni-

kus betegségek kialakulását, azaz miért jön létre egyesekben csak viszonylag enyhe betegség, másokban súlyos májgyulladás, májzsugor vagy éppen májrák. Régóta tanulmányozom a májdaganatok sokféleségét, lefolyását. Olyan új molekuláris osztályozásokat kívánok létrehozni, mely biztosabban elkülöníti egymástól a különböző dignitású daganatokat, és irányt mutatnak a kezelés számára.

3. Az általam művelttől igen eltérő területről választottam „példaképet”. Számomra Dante Alighieri a példakép, aki talán nem tudós a szó „természettudományi” értelmében, ám az életemet, etikai elveimet, a világról alkotott képemet meghatározó alkotó. Ha fáradt vagyok, ha sikertelenséget érzek, ha erőt akarok meríteni, Dantét olvasok. Ha boldog vagyok, sikert értem el, akkor is Dantét olvasok. Azt hiszem, ember csodálatosabb alkotást nemigen hozott létre, mint az ő művei. Nyelvének tömörsége, hihetetlenül gyönyörű szóképei, kifejezőereje írni is tanított. Élvezettel lapozom az *Isteni színjáték* illusztrációit is. Érdekes, hogy más, „képi” művészekben milyen reakciót váltanak ki az egyes énekek. Salvador Dali, Gustave Doré, Gy. Szabó Béla és sokan mások ugyanazt a történetet milyen eltérően vetették papírra. Gyakran idézem munkatársaimnak a *Purgatórium* 5. énekéből Babits gyönyörű fordításában a következő sorokat: „Mert akiben minden gondolat egymást kergeti, célját egy sem érheti, mert egy a másikat gyengíti folyvást.”

Ez tudományos munkám irányelve is...

4. Erre részben könnyű felelni általánosságban a saját területemről; természetesen a rák sikeresebb gyógyítását remélem. Ha a pontosabb, reálisabb képet nézem, talán sikerül az elkövetkező tíz évben az egyik legneheze-

ben kezelhető daganat, a májrák jobb kezelése és fokozottabb megelőzése. Remélem és várom, hogy a hepatitis C-vírus elleni vakcinát is végre sikerül létrehozni, és kijátszani a vírus változatosságát. Ám ha a társadalom

egészt nézem, a mindnyájunkat fenyegető időjárásváltozás és -katasztrófa csökkentését, megállítását látnám legszívesebben, hiszen annak fokozódása gyermekeinket és az egész emberiséget veszélyezteti.

ZSOLDOS ATTILA (1962)

Filozófiai és Történettudományok Osztálya
• Szakterület: középkori magyar történelem •
Foglalkozás: osztályvezető

1. A hozzám hasonló középkorászok kutatómunkája javarészt a források felkutatásából és értelmezéséből áll. Előbbi a vadászat izgalma miatt kedves – többnyire nem tudható előre, hogy a következő oklevélben pontosan mi található –, utóbbi pedig a rejtvényfejtés örömét nyújtja. Mindkét tevékenységet rendkívül érdekesnek találom, nem tudok és nem is akarok sorrendet felállítani közöttük. Az, hogy e munkából mi hasznos vagy fontos, aligha ítéhető meg egyértelműen. Hasznosnak – a szó anyagelvű értelmében – nyilvánvalóan csak bizonyos fenntartásokkal mondható a történeti kutatás, hiszen nem lesz tőle több, olcsóbb vagy jobb a kenyér, mindazo-

nál nem tartom szükségesnek a mentegőtőzést emiatt, mivel azokkal értek egyet, akik az olyan fogalmakat, mint az 'érték' vagy a 'haszon' nem kizárólag anyagi javakhoz kötik, s bízom abban, hogy nem túlságosan merész annak feltételezése: a *Magyar Tudomány* olvasói között ők vannak túlnyomó többségben. Egyébiránt nap mint nap tapasztalom, hogy a történelem érdeklő az emberek egy jelentős részét, s ha az ő kíváncsiságuk kielégítéséhez hozzájárulnak írásaim, munkám, gondolom, mégiscsak hasznos valamiképpen a szó szűkebben vett értelmében is. Azt azonban, hogy mi a fontos belőle s mi nem – azaz mi az, ami szakmai szempontból a leghasznosabb –, végképp nem nekem és nem most kell eldöntenem, ami nem is baj, mert valószínűleg tévednék. Somogy és Zala megye kialakulásáról írt rövidke dolgozatom például – nagy meglepetésemre – heves vitákat váltott ki a szakmában, miközben több, általam jóval fontosabbnak ítélt elképzelésem gyakorlatilag visszhangtalan maradt, jóllehet ezek esetében sokkal indokoltabbnak éreztem volna a vitát, már csak a kérdések súlyára való tekintettel is.

2. Szűkebb szakterületemről, az Árpád-kor történetéről az a hír járja – s nem is teljesen alaptalanul –, hogy a magyar középkor legintenzívebben kutatott időszak. Ennek ellenére magam bőségesen látok feladatokat az Árpád-kor kutatását illetően. Ez részben azzal függ össze, hogy jelenleg – hála a levéltáros kollégák kiváló munkájának – összehasonlít-

hatatlanul több forrás áll a kutatás rendelkezésére, mint korábban bármikor, s a kutatási feltételek is dinamikusan javulnak, így a legtöbb esetben nincs akadály annak, sőt, kifejezetten szükséges, hogy az eddigi tudásunk által megrajzolt képet felülvizsgálva, azt kiegészítsük, vagy éppen módosítsuk. Ugyanakkor régi adósságok is terhelik a szakma lelkiismeretét, ezek törlesztésére is elérkezett az idő. Most folyó fő kutatásom is egyike ezeknek: az Árpád-kor világi archontológiájának összeállítását a közeljövőben, reményeim szerint befejezem. E munka arra ad választ, hogy az ország irányításában jelentős szerephez jutó tisztségeket mikor és ki viselte, ami részint az ország igazgatásának struktúrájára derít fényt, részint alapvető politika- és társadalomtörténeti következtetések levonására kínál lehetőséget. Ezen kívül számos más olyan téma foglalkoztat, amelyekről jelenleg úgy vélem, érdemes lenne alaposabb vizsgálatot szentelni nekik. Ezekről azonban még korai lenne beszélni, mivel a tudományos kutatás csak meglehetősen szűkre szabott korlátok között tervezhető, egyébként is, többnyire csak kutatás közben lehet megbizonyosodni arról, hogy egy életképesnek látszó elgondolás valóban az-e, ott pedig még egyik esetben sem tartok.

3. Példaképem, ha e fogalom azt a személyt jelöli, akihez hasonlítani szeretnék, nincs, beérem azzal, ha önmagam lehetek. Célkitűzésnek, készséggel elismerem, ez nem túlzottan nagyratörő, de az elmúlt negyvennyolc évben elég jól összecsiszolódtunk, én meg én. Természetesen jó néhány olyan tudóst felsorolhatok, akiknek tudományos teljesítményére feltétlen tisztelettel tekintek, s közülük ketten minden kétséget kizáróan jelentős hatással is voltak rám. Egyetemi éveim alatt

– s nem csak a hallgatóként eltöltött időre gondolok, hanem az azt követő nyolc évre is, amikor TMB-ösztöndíjas, majd tanársegéd voltam – lenyűgözött egykori professzorom, Gerics József hatalmas tudása. Ő vezetett be a tudományos kutatás rejtelmeibe, s bár nem ő keltette fel bennem az érdeklődést jelenlegi szűkebb szakterületem, az Árpád-kor története iránt (az már korábban kialakult, ma már rekonstruálhatatlan folyamat eredményeképpen), de nyilvánvalóan döntő szerepe volt abban, hogy az érdeklődés igen rövid idő alatt elkötelezettséggé mélyüljön. A Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetébe kerülve számos kiváló kollégát ismertem meg, közülük egyértelműen Engel Pál volt az, aki a legnagyobb hatást gyakorolta rám. Az ő felkészültsége nem kevésbé volt imponáló, mint Gericsé, ugyanakkor mind szakmai, mind emberi habitusát olyan nagyvonalú elegancia jellemezte, amit másban hasztalan próbáltam felfedezni.

4. Nincsenek efféle elképzeléseim, mindennek tudok örülni, mivel sok minden érdekel. Vannak persze kedvencek, ezt nem is akarom tagadni. Régebben például sokat olvastam etológiai és ökológiai tárgyú könyveket, persze, inkább csak az én tudásomnak megfelelő ismeretterjesztő írásokat, az ilyesmi most is érdekel. Örömmel olvasnék egy hatalmas Krúdy-életrajzot, mert érdekes lenne összehasonlítani a bennem élő képpel, vagy egy igazán jó és terjedelmes összefoglalást az Osztrák–Magyar Monarchia és benne Magyarország művelődéstörténetéről, különös tekintettel az irodalmi életre. A szűkebb szakmánál maradván, örülnék annak, ha zavar-talanul folytathatnánk a munkahelyemen, a Történettudományi Intézet Középkori Osztályán folyamatban lévő kutatásokat, amelyek

közül a szélesebb közvélemény előtt leginkább a néhai Györffy György akadémikus által megkezdett *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza* lehet ismert. Fontos eredménynek tartanám végezetül, de legfőképpen, ha újra lennének tárgyyszerű tudományos viták a magyar középkorkutatásban. Annak idején magam számos vitát folytattam Kristó Gyulával, s mondhatom, ezek igen hasznosak voltak. Meggyőzni ugyan soha nem sikerült

egymást, de mindkettőnk érvrendszere sokat csiszolódtott a másik által felvetett új szempontok figyelembevételét következtében, s eközben emberi kapcsolatunk sem romlott meg, sőt, ellenkezőleg, mivel az a kölcsönös tiszteleten alapult, s egyébként sem egymással volt vitánk, hanem egyszerűen csak más volt a véleményünk egy-egy kérdésben. Az efféle viták, úgy tapasztalom, manapság elhalóban vannak, amit kifejezetten károsnak tartok.

